

VARGA András

**EGY, A „KATONAI ALAPISMERETEK” TANTÁRGYAT TÁMOGATÓ MODELL
BEVEZETÉSÉNEK LEHETŐSÉGEIRŐL****ON THE POSSIBILITIES OF IMPLEMENTATION OF A MODEL,
WHICH CAN SUPPORT THE TEACHING OF BASIC MILITARY STUDIES**

Munkámban bemutatok egy olyan modellt, amely a honvédelmi ismeretek oktatásával foglalkozik. Lényege, hogy a fiatalok képzését már az általános iskolában el kell kezdeni. Szerintem három pillérre kell, hogy épüljön a képzés. Az első szakasz megvalósítása az általános iskolák feladata. Ezt kivétően a középiskolák tovább mélyítenék a diákok attitűdjait a honvédelem irányába. Ennek számos eszköze lehet: filmek, személyes találkozások katonákkal, számítógépes játékok. Végül a Katonai alapismeretek tantárgy megteremtése a lehetőséget a sikeres katonai tanulmányok elkezdéséhez. Emellett szükség van egy vertikális modellre is, amely egy adott tanévben lehetővé teszi, hogy a honvédelem kérdése folyamatosan foglalkoztassa a diákokat.

In this article, I am about to introduce a model which is centred round teaching homeland security and military studies. The idea behind this proposed model is that education and training should be started at an early age (primary school). I suggest that this model should comprise three stages.

Primary education would be in charge of accomplishing the first stage. Then students would be given the opportunity to deepen their knowledge and skills, and strengthen their commitment towards homeland security studies in secondary education. These stages can easily be realized by screening documentaries, inviting and hosting army officers in classes, talking about computer games in lessons, etc.

As a final stage, the Military Studies class would enable students to have a successful head start in military education.

Besides this, a vertical model is also needed which would keep students interested in homeland security studies throughout the academic year.

BEVEZETÉS

Az önkéntességen alapuló haderő humánerőforrás igényének állandó és minőségi kielégítése céljából, hatékony megjelenési formákra, folyamatos marketing tevékenységre van szükség mind a munkaerő-piacon, mind az olyan fórumokon, ahol a civil társadalom résztvevői nagy valószínűséggel elérhetőek. Kézenfekvőnek tűnik, hogy ez a platform – többek között – a középiskolai korosztályt magába foglaló közoktatási intézmények lehetnek. Ennek felismeréseként az utóbbi két évben nagy erőfeszítések történtek, - a Honvédelmi és az Oktatási tárca együttműködéseként - hogy egy új tantárgy elnyerje helyét a közoktatási tárgyak között.¹ Megkezdődött a toborzó irodák munkatársainak kapcsolatfelvétele azokkal az iskolákkal, akik vállalták a „Katonai alapismeretek” oktatását. Az eddigi esetleges marketingtevékenységet (évente alkalmasszerűen néhány plakát) kezdi felváltani a jól tervezett, folytonosságot feltételező kommunikáció az iskolák és toborzó irodák között.

Ezen intézményekben nagy lökést adott a diákoknak a toborzó tisztekkel való személyes találkozás, a számukra eddig ismeretlen, de fontos információk hiteles előadása. Az előkészítő szakasz után az igazi áttörést a 2010-2011-es tanév

¹ 1032/2009. (III.17) Kormány határozata a Magyar honvédség önkéntes tartalékos rendszerének fejlesztéséhez kapcsolódó egyes ágazati feladatokról

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 1. szám

VARGA András

jelentette, amikor új tankönyv jelent meg, szinte teljesen átdolgozva és modern ismeretekkel felváltva az előzőt, valamint az ország több középiskolájában bevezették a tárgyat.²

A Katonai alapismeretek tantárgyra kétségkívül nagy szükség van. A tantárgy oktatását indokolja a társadalom és a haderő közötti társadalmi távolság növekedése. Ezt fogalmazta meg a Honvédelmi Miniszter egy konferencián: „Az Országgyűlés 2004-ben úgy döntött, a Magyar Honvédség hivatásos katonákat toboroz. Mély és pozitív változás történt, amelynek azonban voltak negatív következményei: megszakadt a közvetlen kapcsolati rendszer a társadalommal³. Napjaink fiatal generációinak nincs, vagy nagyon korlátozott kapcsolata van az ún. „hús-vér” katonákkal. A személyes kontaktus hiánya, a katonai pálya társadalmi presztízsvesztése mind azt eredményezte, hogy a fiatalok egyre kevésbé ismerték a katona szakmát, annak sajátosságait. Ezért elengedhetetlenné vált egy olyan új, modern tudásanyagot felvolumáló oktatási anyag, amely könnyen integrálható a már meglévő tantárgyi struktúrába. Ugyanakkor úgy vélem, hogy csodát várni csupán ettől a kezdeményezéstől nem lehet. Figyelembe kell venni továbbá, hogy a bevezetése nem minden iskolai közegben lehetséges, legalábbis nem az elvárt, kívánt hatékonysággal tehető meg.

Jelenleg országosan 22 iskola vezette be a képzést, és közel 50 tervezi a jövőbeni bevezetést. Érdemes elgondolkozni azon is, hogy ilyen dinamikájú terjeszkedésre szükség van-e, a tárgy oktatásához szükséges emberi-, anyagi lehetőségek biztos, hogy hosszú távon is rendelkezésre állnak-e? Ezen gondolatokat fogalmazza meg dr. Vartman György alezredes is a HM Humánpolitikai Főosztály közép fokú oktatással foglalkozó főtisztje: „Ha megnézzük, hogy jelenleg mintegy 800-1000 fő tanulja a tantárgyat 22 oktatási intézményben, és lebontjuk ezt a létszámot négy évfolyamra, nyilvánvaló, hogy nem tudnak mind bejutni katonai iskolákba, hiszen az MH Kinizsi Pál Tiszthelyettes Szakképző Iskola limitált létszáma 100 fő, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem pedig 100-150 fős beiskolázási létszámmal dolgozik⁴.

Úgy vélem, a tárgy sikeres, eredményes oktatásának feltétele, hogy olyan gyakorlatorientált képzések jöjjenek létre, amelyekben ténylegesen megvalósul egy szoros, minden részletre kiterjedő együttműködés az iskola, mint oktatási intézmény és egy földrajzilag közel található katonai alakulat között.⁵ Amennyiben nincs belátható közelségben iskola és helyőrség, akkor számos nehézséggel kell szembenézni az oktatás területén is. Ebből következik, hogy a Honvédelmi Minisztérium Humánpolitikai Főosztály Oktatás és Tudományszervező Osztályának fel kellene mérnie, hogy melyek azok a közoktatási intézmények, amelyekben potenciálisan elképzelhető a fenti feltételek mellett a képzés. Ellenkező esetben féltő, hogy lesznek olyan iskolák, ahol a kezdeti lelkesedést nem követi kellő mennyiségű utánpótlás, és a kezdeti sikerek ellenére sem folytatható a képzés, vagy nagyon kis létszámmal.

Írásomban szeretnék rámutatni két olyan tényezőre, melyek figyelembevételre és alkalmazásra hosszú távon is versenyképessé teheti ezt a tantárgyat, helyet tud magának szorítani a közoktatás tantárgyi rendszerében, és megfelelően tudja elvégezni direkt vagy indirekt feladatát, nevezetesen: egyrészt biztosítsa a diákok felé a honvédelmi szemléletet, annak értékeit, betekintést tudjon adni a magyar katonák életéről. Másrészt a munkaerő-piaci versenyben teremtsen egy helyzeti előnyt, ha tetszik versenyelőnyt a vetélytársakkal szemben pusztán azáltal, hogy a pályaorientációs tevékenységet korábbi korosztályoknál kezdi el.

VERTIKÁLIS MODELL

Az első tényező egy olyan oktatási modell bevezetése lenne, amelyben már az általános iskolás korosztály esetében elkezdődhetne a honvédelmi szemlélet kialakítása. Az ismereteket rendszerbe kell foglalni, erről így ír Dúl: „Az önkéntes

² A Bátorterenyei BLSZSZK Fáy András Szakiskolában már 2003-ban bevezették a tárgyat, és azóta is sikerrel oktatják, kezdetben az utolsó két évfolyamon, jelenleg 9. évfolyamtól kezdve.

³ Részlet Szekeres Imre beszédéből a HM Katonai alapismeretek című középiskolai tantárgyat ismertető Országos konferencián http://www.haborumuveszete.hu/rovatok/angelskin/a_katonai_alapismeretek_mar_valaszthato_az_erettsegin/ (2011-02-13)

⁴ <http://www.katonasuli.hu/cikk/292/novekvo-erdeklodes> (2011-02-13)

⁵ Ezt az elképzelést támasztja alá Lipka is, aki szerint a MH Nyugat- magyarországi Hadkiegészítő Parancsnokság veszprémi Toborzó és Érdekvédelmi Iroda tisztjeként tapasztalatként megjegyzi: „Jó eredményeink vannak a C-17- es katonai szállító- repülőgépek pápai telepítése kapcsán, ugyanis a katonai múlttal és tradíciókkal rendelkező város lakosságának vonzó a katonai pálya, sok esetben ennek családi hagyományai is vannak.” in: Lipka Violetta A katonai toborzás néhány eszköze és fontosabb eredményei a 2008-as évben Veszprém megyében. Seregszemle 2008/3 14-18.o.

VARGA András

*haderőre történő áttérés következtében a szükségletek biztosítására – a minősített helyzetek kivételével – egy új elveken alapuló intézményrendszer került kialakításra. A megújult személyi kiegészítés egyik meghatározó eleme a professzionális haderőben a rendszerszemléletű toborzás.*⁶

Úgy gondolom, hogy a fiatal generációk esetében különösen igaz, ma már nem feltétlenül lineáris életutakról kell beszélünk, az esetek döntő részében sokkal pontosabb a projekt életutak fogalom használata. A 14-18 éves korosztályok pályaválasztási bizonytalanságának tükrében különösen lényeges, hogy a diákok számára egy olyan egyenes irányú, egymásra építkező oktatási modellt állítsunk, amely egyrészt kiszámítható, átlátható, és nem utolsó sorban, amelybe bármikor be, vagy ki lehet lépni (transzparencia igénye). Ennek a rendszer szintű tervezésnek az előnye sokrétű. A diákok oldaláról közelítve hosszú távú célokat, feladatokat fogalmaz meg, amelyet végig sarokpontként követhet. A fiatalok pályorientációs, és pályaválasztási bizonytalanságában több dolog játszik szerepet: egyrészt a tapasztalatlanság, másrészt a megfelelő tájékozódási attitűd-, harmadrészt a kellő önismeret hiánya. Mindezekre egy több évre tervezett programban választ kaphatnak, az ismereteik bővíthetnek, így mire döntési szituációba kerülnek, támaszkodhatnak a saját attitűdjeikre, ismereteikre, nem utolsó sorban a reális önismereten alapuló személyiségükre.

Az iskola oldaláról a modell - mivel hosszú távú elképzelés - feltételez egyes általános iskolák és középiskolák közötti szorosabb együttműködési kapcsolatot. Ez a középiskola-választás előtt álló diákok számára akár orientálást is jelenthet, amennyiben érdeklődnek a honvédelem kérdései iránt, nagyobb valószínűséggel választanak olyan iskolát, amelyben az eddig megszerzett honvédelemmel kapcsolatos ismereteiket célirányosan tovább fejleszthetik. A beiskolázási problémákkal küszködő középiskolák számára is jelenthet enyhítést a képzés, hiszen amennyiben hosszú távon meg tud maradni a tárgy az adott intézmény képzési palettáján, lehetővé válhat egy újabb profil kialakítása az iskola részéről.

Első szakasz: Helyszínei az *általános iskolák*: **figyelemfelhívó periódus:**

Alkalmazott módszer a honvédelmi szakkörök újbóli bevezetése: célszerű osztály szinten kialakítani a csoportokat a szervezés, órarendi problémák tanerő biztosítása miatt. Ugyanakkor látni kell, amennyiben ezt az önkéntesség alapján szervezik meg, nem biztos, hogy egy osztály a megfelelő tanulói létszámot produkálni tudja. Ennek elkerülésére lehetséges lenne több osztály érdeklődő tanulóiból kialakítani egy közösséget. Szintén nagy a valószínűsége annak, - az önkéntességet, és az eltérő tanulói érdeklődést figyelembe véve-, hogy az órák tartása csak délutáni időszámban képzelhető el, amely a pedagógusi oldalról jelenthet nehézséget.

Lényeges elemnek tartom ebben az időszakban elkezdni a közösségi szellem kiépítését, amelyre a későbbiekben is lehet építeni. A csapatépítésnek rengeteg módja lehetséges. Versenyeket szervezni, laktanyákat látogatni, sok gyakorlati foglalkozást tartani, amelyeket némelyikét akár testnevelés órákon is lehet végezni. A cél egyértelműen az élményszerzés, csoportos együttműködés elmélyítése. Ehhez kapcsolódóan fontos feladat a bajtársiasság kialakítása különböző feladatokkal, túrákkal.

Második szakasz: Helyszínei a *középiskolák* első évei: **alapozó periódus:**

Úgy vélem, hogy ebben a korosztályban eléggé szerteágazó érdeklődéssel rendelkeznek a fiatalok. Ez egyben azt is jelenti, hogy a meglévő tantervi lehetőségek mellett több tantárgy is elláthatja ezt az alapozó „feladatot”. Sokan csak a továbbtanulás évében szembesülnek azzal, hogy a katonai hivatás fizikai próbatétellel is jár, és ez elriaszthatja a fiatalokat. Amennyiben a testnevelés órákon időben meg lehetne ismerni a fizikai felvételi követelményeket, akkor talán tudatosabban, és hamarabb elkezdenének felkészülni erre a vizsgarészre. Ennek legegyszerűbb módja, hogy a testnevelés

⁶ Dúl Sándor: A katonai toborzás rendszertani értelmezése in: Seregszemle 2009/4 24.o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 1. szám

VARGA András

órákon a fizikai erőfelmérők szintjét igazítsák a katonai továbbtanulás kapcsán alkalmazott szintekhez. Akár jeles osztályzatot is lehetne ehhez igazítani.

A másik alapozó jellegű foglalkozás a közös filmnézés, utána elemzés. Mivel a tantervbe nehezen illeszthetőek be új tárgyak, és a diákok „türelmére” is tekintettel kell lenni, éves szinten 15 foglalkozás javasolt, a történelem tárgy tematikájához, és haladási tempójához igazítva. A filmekhez feladatokat, kérdéseket lehet szerkeszteni, amelyekkel elmélyülnek az adott kérdésben. Szintén ezt szolgálhatja a diákok csoportmunkában végzett tevékenysége, amelyben egyrészt kreatívak lehetnek (prezetációk, kisfilmek, stb.), másrészt foglalkoznak a témával, sikerélményben lehet részük. Az élményszerzés ebben a fázisban is kiemelten fontos tényező. Ezeket a szorgalmi feladatokat javasolt érdemjeggyel honorálni, a további motiváció fenntartása miatt.⁷

Harmadik szakasz: Helyszínei a *középkor* utolsó éve: **elmélyítő periódus:**

Úgy vélem, hogy a katonai alapismeretek tantárgy összetettsége ellenére is leginkább a történelem tárgyhoz áll közel. Ennek köszönhetően lehetőséget kell teremteni arra, hogy a történelem órák keretein belül, illetve azt kiegészítve (annak tematikáját figyelembe véve) lehessen kialakítani olyan foglalkozásokat, amelyek segítségével közelebb hozható a diákokhoz a militarizmus. Szem előtt kell tartani ugyanakkor azt is, hogy nem mindenkit érdekel elmélyülten a hadtörténet, hadművészet, így a kapcsolódó feladatoknak inkább szorgalmi jelleggel kellene szerepelnie a tananyag tervezésében, a törzsanyag ismertetésére a Katonai alapismeret órán kerülne sor.

Mivel a közoktatásban a tanítási órák érdemi részét 20-25 perc közé lehet tenni, így a maradék idő kitöltésére mindenképp javasolt kisfilmek vetítése. (természetesen nem minden esetben!) Ennek kettős szerepe is lehet. Amennyiben az óra elején tesszük meg, úgy minden bizonnyal kialakít egyfajta érdeklődést a diákokban az adott téma iránt, fogékonyabbnak bizonyulhat az órán később elhangzó, számára nehezebben feldolgozható információhalmazra. Ugyanakkor érdemes tematikailag a foglalkozás végére helyezni a filmeket, ugyanis ebben az esetben lehet elmélyítő szerepe a megnézett kisfilmeknek. Az órai jegyzeteit nézve, felidézve az órán elhangzott gondolatokat, jobban megérthető a film mondanivalója, hiszen már van némi előzetes ismerete az adott témával kapcsolatban. A filmek terjedelmüktől fogva nem hosszúak, így egyaránt alkalmasak lennének a diákok figyelmének folyamatos fenntartására, illetve arra is, hogy az órába beilleszthetőek legyenek. Természetesen mindennek minimális feltétele, az eszközbeszerzés támogatása, illetve a megfelelő infrastrukturális ellátottság. Mindenképp kerülendő, hogy egy órán több film is bemutatásra kerüljön, hiszen az így, épp a lényegét veszítené el, nevezetesen, hogy kapcsolatot teremtsen a száraz anyag, illetve a diákok látványvilághoz szokott elméjével.

Az audiovizuális élményszerzés szükségessége mára megkérdőjelezhetetlen. Számos tantárgy rendelkezik már olyan tananyagként is megjeleníthető tartalommal, amelyek dvd-sorozatok formájában, tematikusan dolgoznak fel egy adott kérdést. Történelem tárgyból a teljesség igénye nélkül meg kell említeni a „100 év 100 film a huszadik század legfontosabb eseményei”⁸ című sorozatot, amely 10 perces rövid, érdekes epizódokban szemlélteti a tananyagot. Emellett említést érdemel az MTV sorozata, amely „Magyarország története”⁹ címmel jelent meg. A fentieket figyelembe véve sikeres lehetne egy olyan sorozat elkészítése is, amely rövid, néhány perces epizódokban kapcsolódna a honvédelmi kérdésekhez, és egyben kiegészítené a tananyagot is.

Elképzelésem alapján ezek a következő tartalmi összefoglalók lennének:

⁷ Filmek elsősorban katonai- háborús filmek legyenek, amelyek figyelemfelhívóak, nagyobb érdeklődésre tartanak számot, és „Hollywoodiak” vagyis nagy költségvetésből, ismert színészekkel, impozáns látványvilággal készítették el őket, ugyanis a diákoknak elsősorban a külsőségek lesznek megfoghatóak. (Pl: Trója, Ben hur, Gladiátor, Attila, Mennyei királyság, stb...)

⁸ Magyarországon forgalmazza a Rocky kiadó

⁹ A Magyar Televízió azonos című műsorának kiadása, jelenleg folyamatosan jelenik meg.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 1. szám

VARGA András

1. *A Hadtörténet legnagyobb hatású csatái ókortól napjainkig.* Térkép-vázlatok, számítógépes animációk segítségével lehetne filmszerűen feldolgozni egy-egy kiemelt történelmi eseményt. Ezen túlmenően készíttetni lehetne egy olyan számítógépes játékot, amely segítségével végig lehetne játszani a diáknak az adott szituációt, kipróbálva azt a lehetőséget, hogy alternatív megoldások is lehetségesek. Mindezekben komplex módon helyet kaphatna a szórakozás és a tanulás is, ezáltal a diák szórakoztatva tanulhatna. (Érdeemes lenne a példa kedvéért felmérni, hogy egy második világháborús számítógépes játékkal játszó diák milyen mértékben ismeri az alkalmazott haditechnikai eszközöket, eseményeket?)
2. *Érdekességek a hadművészet történetéből:* ebben a sorozatban helyet kapnának azok az események, amelyek a hadművészet legérdekesebb eseteit tartalmazzák. Forráselemző óráként kiegészíthetné a történelem tantárgy anyagát. A megszerzett szövegértési kompetenciát pedig szélesebb területen, más tárgyak tananyagának elsajátítása közben is fel tudná használni.
3. *Életrajzok a hadművészet témaköréből:* mivel a diákoknak elég nagy nehézséget okoz, hogy az aktuálisan tanult történelmi időszakból hadvezéreket nevezzenek meg, így ez a sorozat szintén fontos és hiánypótló is lenne egyben. A tanulók nem kellően megalapozott történelmi tanulmányaik következtében hajlamosak arra, hogy a hadvezéreket azonosítsák az adott időszak uralkodóival, illetve politikusaival. A történelem egyes időszakaiban ez talán nem is olyan zavaró, hiszen az ókorban egy-egy uralkodónak egyben politikusnak és hadvezérnek is kellett lennie, elég talán megemlíteni Julius Ceasar vagy Nagy Sándor nevét. A középkorban szintén nagy a megfelelés a hadvezér- király cím között, hiszen a hatalom alapját továbbra is az erőszak, a háború, a területfoglalás jellemzi, amelyben a személyes jelenlét mindenképp kívánalom volt a királyok részéről. Ugyanakkor egyre egyértelműbbé válik, hogy az uralkodói cím nem minden esetben jelenti azt, hogy az adott uralkodó egyben a hadművészet jeles szakértője is. Ennek felismeréseként megjelennek, és a történelem ránk hagyományozta azon hadvezérek neveit, akik kilépve királyok árnyékából felkerülhettek a történelem lapjaira. Az újkorban már teljesen egyértelművé válik, hogy az uralkodók inkább politikusok, mint hadvezérek. Ennek természetesen több oka is van, de elég csak megemlíteni az abszolutizmus térhódítását, a zsoldosereg kialakulását, a bürokratizálódást, valamint az akkori értelemben vett globalizációt, földrajzi távolságok növekedését. A legújabb korban már teljesen egyértelmű, hogy a politikai elit és a katonai elit csak néhány közös ponttal rendelkezik, de ennek belátása mégis problémát okoz a diákoknak. Miért? Véleményem szerint ennek az oka, hogy a történelem tanítás folyamatában nem alakul ki elképzelésük a diákoknak arról, hogy a két „foglalkozási kategóriát” mi különbözteti meg egymástól. Nincsenek tisztázva a körvonalak, így fordulhat elő, hogy az olyan egyértelműnek látszó eseteknél is előfordulnak hibák, mint Hitler, Sztálin, Churchill.
4. *Számítógépes játékok:* időhiány miatt tanórai keretek között ez nehezen megvalósítható, itt elsősorban a figyelemfelhívásra kell gondolni. Ebben az irányban úgy érzem, óriási lehetőségek rejlenek, hiszen egy olyan csatornán keresztül kerülnek megszólításra a diákok, amelyekben nagyon otthonosan mozognak. Jórészt rendelkeznek a megfelelő infrastruktúrával, a használatához szükséges digitális kompetenciákkal.¹⁰ Mivel a számítógépes játékipar olyan gyorsan változik, hogy gyakorlatilag alig lehet követni, ebben az esetben egy olyan webes felületet tartok célszerűnek kialakítani, ahol az egyes történelmi korszakokhoz, történelmi eseményekhez vannak kategorizálva a játékok, és ezek rendszeres időközönként frissülnek. Demo változat letöltése esetén kipróbálható játékmertetők segítségével vonzóbbá tehetőek lennének. Természetesen mindezt az tenné igazán teljessé, ha a HM rendelkezne saját

¹⁰ Rendkívül nagy sikere volt a Zrínyi Kht Média közreműködésével szervezett iskolai programnak, amelyben többek között lehetősége nyílt a fiataloknak egy repülőgép szimulátort kipróbálni. <http://www.katonasuli.hu/cikk/280/%E2%80%9Ekatonasulis%E2%80%9D-diakoknak-tartott-bemutatot-a-vilag-legjobbja>

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 1. szám

VARGA András

készítésű játékokkal is, amely a magyar katona szemszögéből mutatja be az eseményeket.¹¹ Jelenleg ilyen nézőpontú, és a magyar történelem szemszögéből játszható játékból elég szegényes a kínálat, a Hunyadi hadai¹², a Pro Libertate¹³, és az 1848¹⁴ című stratégiák mellett most tervezi egy magyar fejlesztőcsoport a Sword of justice című II. világháborús játék kiadását¹⁵.

HORIZONTÁLIS MODELL

Ugyanilyen lényeges eleme a rendszernek, hogy ne csak a vertikálisan egymásra épülő szintek legyenek megkülönböztetve, hanem egy évfolyamon belül a horizontális tervezés is jól követhető feladatokban valósuljon meg. A modell e részénél javaslok egy programot, ami a katonai élet népszerűsítését tűzi ki célul. Mivel magam nem vagyok marketing szakember, így a legtöbb esetben tartalmat nem, csak keretet ajánlok a megvalósításra.

Egyaránt használható a katonai ismereteket már tanító iskolák számára, és azoknak is, amelyek még csak tervezik a tárgy tanítását.

A hosszú távú sikeres – a diákok tudatában is megmaradó – honvédelmi szemlélet kialakításában szükségszerű, hogy a közoktatásban egymás után sorra kerülő képzési szintek szorosan együttműködjenek. Lényeges elem a rendszer egészében, hogy azok a tanulók is be tudjanak kapcsolódni a képzésbe, akik valamilyen okból eredően nem vettek, nem vehettek részt az első lépések valamelyikén.

Mivel a „Katonai alapismeretek” választható tantárgy, így egy adott intézményben az évenkénti indulását megfelelő marketingtevékenységgel kell alátámasztani, megsegíteni.¹⁶ Egy tanév szisztematikus figyelemfelhívó és felszínen tartó munkája megalapozhatja a következő év tanulói létszámát is.

A középiskolákban olyan elképzelés mentén érdemes gondolkodni, amely feltételezi, hogy a diákok egy része (valószínűleg a többség) nem rendelkezik ismeretekkel a védelmi szférát illetően. Természetesen lesznek olyanok, akik már bizonyos „előképzettséggel” rendelkeznek (családi kötődés, általános iskolai katonai szakkör, sporttevékenység, lövészet-vívás stb...), ugyanakkor azoknak is lehetőséget, és a képzésbe való bekapcsolódáshoz esélyegyenlőséget kell biztosítani, akik előzetesen nem rendelkeztek személyes tapasztalattal, a katonai kérdéseket illetően.

Eddigi pedagógusi pályafutásom tapasztalatai alapján úgy gondolom, hogy bármilyen oktatási folyamat hatékonyságának kulcsfogalmi a folyamatosság és következetesség. Ennek figyelembevételével szükséges egy egész éves cselekvési tervet kidolgozni, ami alapján figyelemmel lehet követni, melyek a sikeresebb, a diákokat jobban megmozgató programok, és melyek azok, amelyek kevésbé válnak be. Amennyiben van rá lehetőség, szerencsés lenne a tárggyal kapcsolatos rendezvények tetszési indexének folyamatos mérése is, amelynek eredményei szintén támpontot jelentenének egyrészt a tárgyat tanító kollegáknak, másrészt a toborzásért, programért felelős szakemberek számára.

A diákok a tanévet állandó, és egyszeri folyamatok egészeként élik meg, amelyek ciklikusan ismétlődnek, ezáltal kiszámíthatóbb és tervezhetőbb lesz egy év. Állandónak tekinthető a kisebb- nagyobb megszakításokkal folyó aktuális tanév, szeptember- június intervallumban. Egyszeri folyamatok: a szünetek, őszi- téli- tavaszi- érettségi.

¹¹ Az USA kormánya által kifejlesztett America's Army nevű játéknak sok magyar felhasználó is regisztrált játékos. A játék ingyenes, bárki számára elérhető, hálózatban és interneten is játszható. Ebben az esetben természetesen tengerészgyalogosként vehetünk részt a játékban. A játék letölthető: <http://www.americasarmy.com/>

¹² A játék letölthető a következő helyről: <http://www.sulinet.hu/tart/kat/Sbl>

¹³ A játék letölthető a következő helyről: <http://www.prolibertate.hu/>

¹⁴ A játék letölthető a következő helyről: <http://www.48.sulinet.hu/bemutato.html>

¹⁵ A játék ismertetője letölthető a következő helyről: <http://soj.web4.hu/>

¹⁶ A választható tantárgy státusz elsősorban a pénzügyi kérdéseket érinti, hiszen a 12 főnél alacsonyabb csoportlétszám finanszírozásának kérdése mindig érzékeny felületeket érint. Éppen ezért nagyon fontos, hogy folyamatosan, felmenő rendszerben biztosított legyen a minimális létszám.

VARGA András

A fentiekből eredően megkülönböztetek kétféle stratégiát, amelyeket azonban tanácsos együtt, egymást kiegészítve használni. Ennek egyik felét képezi az egész éves jelenlét az iskola életében, másik részét pedig a kiemelt jelentőségű, de egyszeri rendezvények.

Egész évben:

- az iskolai honlapokon szerepelhet külön fülben a katonai alapismeretek tárgy tanítása, hisz ez mindkét félnek jó: A Honvédelmi szemlélet oktatásának lehetősége ez által is szélesebb rétegekhez jut el, másrészt az iskola beiskolázási politikája szélesedhet.
- a partnerek között felsorolt lehetne a HM, vagy ZMNE, vagy azon katonai alakulat, amellyel az adott közoktatási intézmény együttműködési megállapodást írt alá.
- állandó, folyamatosan megújuló hírfelület az intézményi folyosóra kifüggesztett, és így mindenki számára követhető üzenő falon.
- bemutató órák, nyitott órák tartása a szaktanár(ok), vagy meghívott előadók részéről.
- iskolai könyvtárban tematikus könyvpark kialakítása, esetleg könyvsarok, ahol egyre bővülő szakirodalmi újdonságokkal találkozhatnak a diákok. Itt helyet kaphatnának a nyomtatott sajtó termékei mellett az innovatív oktatást elősegítő eszközök is.

Az egész éves, állandó jelenlét mellett lényeges a koncentráltabb megjelenés is, ami elősegítheti a pozitív attitűd kialakulását, illetve annak elmélyítését. Ezeknek a fázisoknak – eltérő szerepükből fakadóan- más- más munkacímet lehet adni. Mivel a cél a folyamatosság, illetve, hogy a diák a haderővel szemben érzett érdektelenségtől eljusson az érdeklődésig, ezért célszerű a feladatokat egész évre arányosan elosztani.

ÖSSZEGRZÉS

Írásomban megpróbáltam rámutatni arra, hogy a Katonai alapismeretek tárgy esetében nem elég egyszeri kampányjellegű marketingtevékenységet végezni, szükséges a folyamatos jelenlét az oktatási intézményekben. Az általam felvázolt két modell (vertikális, horizontális idősíkból értelmezve) keretet biztosíthat arra, hogy a folyamatosság és következetesség kívánalmainak eleget tegyünk. A modell tartalmi elemeit illetően egyaránt megtalálhatók benne hagyományos és újszerű módszerek, melyek alkalmazása nagyrészt függ a pedagógusi attitűdtől, illetve az oktatási intézmény lehetőségeitől.

Kulcsszavak: katona sulí, honvédelmi ismeretek, vertikális- horizontális modell

Keywords: military education - homeland security studies – vertical and horizontal model

FELHASZNÁLT IRODALOM:

1032/2009. (III.17) Kormány határozata a Magyar honvédség önkéntes tartalékos rendszerének fejlesztéséhez kapcsolódó egyes ágazati feladatokról

DÜL Sándor: A katonai toborzás rendszertani értelmezése. =Seregszemle 2009/4 24.o.

LIPKA Violetta: A katonai toborzás néhány eszköze és fontosabb eredményei a 2008-as évben Veszprém megyében. =Seregszemle 2008/3 14-18. o.

Az America's Army honlapja: <http://www.americasarmy.com/>

A Hunyadi hadai honlapja: <http://www.sulinet.hu/tart/kat/Sbl>

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 1. szám

VARGA András

A pro libertate honlapja: <http://www.prolibertate.hu/>

Az 1848 honlapja: <http://www.48.sulinet.hu/bemutato.html>

A Sword of justice honlapja: <http://soj.web4.hu/>